

NAŠA MOČ

Celoletna naročnina znaša K 12.—
polletna " " 6.—
četrtletna " " 3.—

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja
v Ljubljani, jugoslovanska tiskarna
Oglasi se sprejemajo po dogovoru

Doklej še!

Liberalizem gornjih. — Njegovo modrovanje. — Regent in armada. — Nožanja in zunanja politika. — Ljudsko in bolgarsko vprašanje. — Liberalizem dolnjih — boljše vizem.

Doklej še nam bodo vodili politično ladjo tisti, ki jih vodi pri urejanju držav sebičnosti? Ali naj toliko pristašev socialne pravičnosti, ki so bili stopili na plan, ko je zazoril jugoslovanski dan, to mirno gleda? Ali naj politični liberalizem, ki se je kopal v gorki krvi vojske francoske revolucije in v postotjerini meri zadnja štiri leta, spet zavлада? Jugoslavijo imamo in v tej državi naj spet liberalizem gornjih, katerim že stopa za vrat liberalizem dolnjih — socializem, določa čustva? Saj za pamet se danes tako malokdo zmeni, ampak kakor mu kdo naploza čustvovanje z govorom ali časnikom, tako pa dirja.

Liberalizem gornjih ljubi nadkapital in prva mesta, ve pa, da je zasvojen pri vseh poštenih razumnih, pri ljudstvu pa sploh — pri skvarjenem in pri neskarjenem, ker z ljudstvom je liberalizem gornjih podobno delal ko pajek z muho. Ta liberalizem gornjih, ki ga po celi Evropi srdito teptajo njegovi lastni otroci — pristaši liberalizma dolnjih — socialisti — komunisti, hoče vladati za vsako ceno.

Računa pa liberalizem gornjih v svojih modrih glavah tako: Ako si bi ljudstvo samo, nestrahovano po naših najemnikih in ne zapeljano po naših časopisih — z lepimi imeni »Domovina«, »Jugoslavija«, »Slovenski Narod«, določevalo vero in postave, bo določilo tako, da se bomo morali mi vsem krivičnim dobičkom in vsem nezaljubljenim visokim mestom odpovedati. — Da se to ne zgodi, postopajmo tako: »Uthotapimo temu ljudstvu kralja. Nobene konstituantne naj ne bo in nobenega ljudskega glasovanja tozadevno. S kraljem je zvezano vojaštvo. Vojaštvu bomo rekli: Glej, tvoj kralj in vojaštvo bo bolj ponosno na kralja z zvezdami na prsih kot s kakim ocilindranim civilnim predsednikom na čelu. Naloga kralja bo, da bo ime nosil, vladal bomo mi. Kralju bomo dali vse drugo. Naslov: Njegovo veličanstvo — dohodke, da bo lahko zadovoljen — uniformo, kakršno bo hotel — v ostalem pa nam ne bo smel križati računov. Če bo kaj hotel svojevoljno, mu porečemo: Ali ne veš, komu imaš zahvaliti krono? Če se bo oziral kam

drugam po rešitvi iz zlate sužnosti, mu pokažemo s prstom: Ali ne vidiš, kako so ti sovražni oni tam doli? Kaj ti grozi od njih? Tako bo spravljen v svetlem kroju in pozlačenem konaku in od časa do časa ga bomo poslali pokazat se v belo Ljubljano in nemirni Zagreb in v mahovito Sarajevo. Ljudstvo bo mislilo, da njega posluša, zlasti pa vojaki. Vojaki, teh nam je treba. Kdo bi nam sicer čuval naše nadmetje in naša prva mesta? Brez vojakov in brez naklonjene nadroke si je treba vse to zaslužiti s trdim delom. Kdor bi godrnjal zoper naše kapitalistično in imperalistično stališče, tega razglavimo, da je notranji sovražnik države in zoper notranje sovražnike je treba vendar vojakov s kraljem na čelu. Zoper zunanje sovražnike so nam potrebni le toliko, kolikor mora tudi inozemstvo podpirati naše veleimetje in priznavati našo nadmoč. Nezaslužjenih ljudi sploh ne maramo, ker svobodno in prostovoljno noče nihče služiti našim sebičnim namenom. Ali so nam naklonjene ljudske mase zatiranih slojev v sosednjih državah, nam ni mar; in če se dobi prijatelj med njimi za pravično stvar, nam tudi ni mar. Da bi bila naša država čim močnejša na zunanji, se ne brigamo, ker v ta namen bi bilo treba notranje razmere pravično urediti. Če to storimo, se nam novi državljani, kar ponujajo. Bolgari na primer bi radi v okvir Jugoslavije. Ali tega ne smemo storiti. S tem bi žrtvovali naše stališče. Z Bolgari bi narasla v Jugoslaviji ljudska misel.

Zato je treba Bolgare sovražiti, češ kakšna grozodejstva so delali v vojski, čeprav je res, da bi morali po tej logiki vso Evropo pobesiti, kakor to hočejo boljševiki. Italijani bi radi siloma in z vojskami naše Primorje. Mi pa imamo zastoj celo Bolgarijo obrobujemo s tremi morji in povrh je gotovo, da bode imel italijanski liberalizem gornjih vse drugačen respekt pred našim Primorjem, če se pomnoži Jugoslavija še za vsoto Bolgarije in to na prostovoljen prijateljski način. Ljudstvo nima proti bolgarskemu ljudstvu ničesar, ampak le liberalizem gornjih, ki mu ljudske težnje mešajo račune. Glavni krivec je bil na Bolgarskem ko drugod liberalizem gornjih, ki je ljudstvo zlorabil, na nič manjši krivec ni slovenski, hrvaški in srbski liberalizem gornjih, ki hoče celo jugoslovansko ljudstvo zlorabiti. Našemu čustvu se upira, da bi liberalizem gornjih nalagal nesrečnemu bolgarskemu ljudstvu kake

nove vojne davke in tudi to se nam upira, da bi se siloma sililo Bolgare stati zunaj jugoslovanskih vrat. Kako si upa ta liberalizem na davati ime Jugoslovanska demokratska stranka?

Dokdaj še nam bo vladal liberalizem gornjih s svojo zahrbtnostjo in zaslepljenostjo in z novimi krivicami rodil liberalizem dolnjih — boljševizem, izzival upore in splošno nezaupanje ter mržnjo do vseh ljudi?

Kam vodi boljševizem?

»Napreje«, dnevnik socialnodemokratske stranke, z dne 28. aprila, skuša zagovarjati boljševizem s člankom, ki ga tu ponatiskujemo. Članek se glasi:

Strahovlada podivjanih tolp v Rigi.

Tiskovni oddelek nemškega poslanstva v Libavi javlja o groznih razmerah med prebivalstvom v Rigi. Ko je bila v Rigi boljševiška vlada, je še vedno varovala gotovo človečnost. Po izgubi Mitave pa so pobegnile boljševiške oblasti iz Rige in organizacija, ki je do tedaj obstajala, se je zrušila popolnoma. Priprosto ljudstvo je pobesnelo in zavladala je poulična drhal. Najhujši zločinski elementi so mogli neovirano izvrševati grozodejstva. Splošna lakota je množice dovedla do fanatizma, ki se v takih izrazih sovraštva in besnosti kot tu, doslej še ni pokazal niti pri najsirovejših narodih. Vse moške so mobilizirali in poslali na fronto, vlado nad mestom Rigo pa so izročili najzavrženejšim ženskam. Ker so zadnje zaloge živil popolnoma posle, skušajo hraniti najubožnejše sloje z vođeno juho gnilih rib, da morejo preskrbovati fronto, medtem ko za ostalo prebivalstvo sploh nič ne skrbe. Zaradi tega leže izstradani ljudje po cestah, medtem ko iščejo drugi ovsena zrna po konjskih odpadkih. Celotno podgan, ki so jih početkom aprila plačevali po štiri rublje kos, ni mogoče več dobiti. Končno so sklenili, da bi zmanjšali število prebivalstva in se iznebili inteligence in radikalcev, da se morajo izseliti cele ulice, v katerih stanuje boljše prebivalstvo in izžene prebivalstvo na otok Hasenholm ter v barake zunaj mesta, kjer naj bi pod močnim varstvom podivjanih in ta namen posebej imenovanih žensk, polagoma gotovo pomrli od lakote. Že 27. marca so pričeli s tem sistematičnim iztrebljanjem množic. Izreč-

no je bilo ukazano, da ne sme nihče vzeti več s seboj, kakor to, kar ima na sebi, tudi ne denarja in da se ne sme delati nobenega razločka med otroci in starci. Nihče se ne sme preseliti iz onega mestnega dela, ki ga hočejo iztrebiti, v mestne dele, v katerih je še dovoljeno bivati. Iz tega pismenega povelja je jasno razvidno, kaj se namerava. Živi ljudje so na Hasenholmu in v barakah zaprti skupno z izstradanimi trupli in blaznimi osebami. Protest danskega konzula ni nič pomagal. Nemški poveljnik v Mitavi je petkrat brezlično brzojavil v Rigo, grozil s protiodredbami ter zahteval parlamentarja v svrhu izmenjave nekaterih ujetnikov, ki so v Mitavi, da bi vsaj dobil isto število iz Rige, toda vse je ostalo brezuspešno. Prebivalstvo onih mestnih delov, ki jih hočejo iztrebiti, cenijo približno na 70.000 ljudi. Upati je, da jih bo mogoče rešiti še kakih 10.000, ako pride pomoč pravočasno. Nesreča je nastala, ker se je ustavilo prodiranje proti Rigi. Treba bi bilo, da podpre antanta z morske strani nemške baltiške in latiške čete, sedanje latiške vlade, ki vidijo v svoji malostevilnosti zelo težko nalogo v osvojitvi Rige. Antanta bi morala imeti nadalje pripravljena živila, da bi se pri zavzetju Rige rešilo, kar se še more rešiti. Hitra pomoč ne bo odvrnila katastrofe, pač pa jo olajšala. Tu ne gre več za narodnostno sovraštvo, pravna vprašanja in formalnosti, končuje poročilo tiskovnega oddelka nemškega poslanstva v Libavi, temveč za grozno stisko izstradanih žensk in otrok.

K temu dostavlja »Napreje« to:

»Kaj se ni že vse pisalo in govorilo o strahovladi boljševikov, ki plenijo in ropajo po naročilu Ljeningove vlade. Naslednje poročilo tiskovnega oddelka nemškega poslanstva pa nam naenkrat, četudi konfuzno, vendar dovolj zgovorno pove, da je vladal v Rigi, dokler so bili tam boljševiki, red, in da je nered nastal šele potem, ko ni bilo več tam onih strašnih boljševikov, ki so bili po mnenju kapitalistične žurnalistike vedno le mojstri nereda in ubojstva.«

Mi k temu pripomnimo to: organizacija ki vzgoji in zapusti za sabo tako ljudstvo kakor pravi »Napreje«, da so ga zapustili boljševiki v Rigi, je za nič. Drugič če pravite vi socialisti, da so boljševiki vzdrževali v Rigi red, odvrnemo, da ga je vzdrževal tudi zastopnik imperalizma cesar Viljem II, pa niti ni sekal ljudem noge kakor boljševiki.

LISTEK.

Dvigni se, duša.

Večer... Na hribih leži še luč v dolgih pramenih kakor zlata pisava. Oblaček se dviga ko bliščeč klicaj. Tam mora biti konec besedi.

Kaj neki piše Bog na naše hribe? bi ga bil vprašal kot otrok.

Ne vem, če bi mi bil takrat odgovoril. Zato vprašam danes...

Kdo bi rešil vse pisave, ki stoje in se svetijo kot preveč je pisanega. Nepristano piše velika roka.

Slepo hodimo mimo svetih knjig. Toda včasih odpre skrivnostna vihra pred nami list in v plamenecih črkah nam govori beseda.

Takrat nam je, kakor da nas kdo prime za roko in pravi: pridi!

In kar se potem zgodi, to je ono večno, neovrgljivo, edino resnično in vredno.

Kaj je zlato?

Bebci, spravite vaše zlatnike! Ali je to čisto zlato? Denar! Denarna vrednota! a ne zlato.

Poglejte kvišku v ozračje. Tam... tam... vsenaokrog... samo zlato! Čisto zlato.

Poglejte pomladno čistoto ozračja, gorko pomežikanje večernega solnca, pogledajte te z žarki preočene višave, te

blesteče mirne daljave, pogledajte kako modrina izgublja barvo in se topi v zlato svetlobo in luč. To je zlato! Čisto zlato!

O to neizmerno kraljestvo...

Kakor daleč sega oko, vse se pripravlja k počitku. Koprene sanjajočega večernega mru se zgirajo, plapolajo, se trgajo v rahlem pomladnem dihu in se zopet spajajo.

Dvigni se duša, pogled kvišku!

Poglej, spremljaj na poti vriskajoče misli!

Bodi pozdravljeno, nebo!

Pomladni večerni dihi veje. V mestnih drevoredih sepeče vse o ljubezni... Ljubezen?

Eva in smrt hodita po krajih strasti. Prastari memento mori o izgubljenem raju. — — —

Dvigni se duh v zvezdnato noč! Tukaj si prost.

Nobena ura ljubezni, o človek, ne odtehta čustva svobode.

Ne prosjaci za sočutje svojih bratov, svojih sester. Prost si...

Vstajenja dan je bil včeraj.

Ne objokuj nezvestobo tega sveta. Pomisli, da so solze dragocena rosa.

Srce, bodi ponosno, zakaj tvoj je svet.

Glej, ni ga oblaka, da ga ne bi preletel tvoj duh.

Nobeno solnce ni zemlji tako oddaljeno

ko ti trpljenju, bedi, zapuščenosti, o katerih pravijo ljudje, da jih teže.

Ali je še kaj, česar bi se bal? Ničesar, ničesar ko vzvišena sveta groza neskončnosti, v kateri se ogleduje tvoja duša kakor v zrcalu.

Zvezde bledijo. Na vzhodu se pojavlja sled soj. Dani se. Svetloba se dviguje nad gozdovi; nad mestom. Slis — — — Zvrgole ptički. Prvi jutranji pozdrav zemlji!

Kako ljubko in veselo se zbudi svet, kakor prijazen smehljajoče dete. Je li mogoče: ta osiveli svet in vsako leto še tako mlad? Ne, ne, neumrjčenost ni pripovedka, pač pa smrt.

Smrt? Druga ni? Tisoč cvetk zvezne, zvezde se razblinijo — a neskončni prostor ne neha biti poln cvetja in zvezd.

Solnce je pogledalo izza gore. V rosi in kristalih se blišči svet...

Bedaki, spravite svoje zlato! Razprosite roke! Solnce plačuje v gotovini... čisto zlato neminljive vrednosti! Zlato... zlato...

Eno samo vprašanje: Si li bil zvest?

In en sam odgovor: da.

Življenje — praznik, delo — bogoslužje. Pred vrati hrup, ki pa ne vznemirja. Kar je zunaj, kaj mi mar? Pusti jih naj se bijejo in davijo in tratijo svoj čas s sovraštvom in malenkostno ljubeznijo! Daleč sem od njih in kadar gredo moje sanje v obisk, dvignejo peroti in lete visoko nad

njimi. Visoko nad njihovimi strehami, nad gore. — — —

Sanje moje, kje se boste ustavile?

Na zlati gori.

Kaj iščete na gori?

Zlato, zlato svetišče.

Kdo vam bo odprl vrata?

To bo storil udarec naših peroti, ki so tvoje duše neodoljivo hrepenenje.

Sanje moje, kako pa je v svetlišču?

V svetlišču veselo poskakujejo solnčni žarki; slike na stenah pa žive in glasno molijo.

Kakšni stebri pa so v svetlišču?

To so blesteči zdihljaji, ki se izvijajo nepretrgoma in s tako močjo, da nosijo vso zgradbo.

Kakšna tla ima svetišče?

To je ena sama želja. Po njej z lah-koto stopajo noge.

Kakšne oboke ima svetišče?

To je v neskončnost se razlegajoči klic: aleluja!

Kakšen oltar je v svetišču?

To je priprosta mizica in je ko grob. Pod njo so pokopane vse nespameti tvoje srca. Toda na njej leži knjiga, pred njo hočeva moliti.

O, moje čudovite sanje, kaj pa je pisane v knjigi?

V knjigi stoji: Poklical sem te s tvojim imenom — in sedaj si moj.

Kako naj to razumem?

Tega ti ne povem. Take stvari izve le tisti, ki je v svetlišču.

O sanje moje, vzemite me s seboj...

Če so prišle v Rigi na vrh ravno najzavrenejše ženske, ni čudno, saj boljševiki so uvedli komunizem žena, prikazen, ki je ne opazamo pri divjih živalih. Če se ljudje skušajo uničiti med seboj in se davijo za podgane in gnilo juho, prosimo, kdo pa je uvedel in učil socialno tatvino in rop, ali ne komunisti? In način vladanja v Rigi, po katerem je prišla do veljave rdeča garda najbolj propalih žensk, ali ni to po boljševistično? Pobegnili so iz Rige samo prvi poglavarji boljševikov, v ostalem pa se je nadaljevalo boljševistično vladanje zmeraj bolj dosledno in zato zmeraj bolj grozno. Poročilo, ki ga poroča nemški socialistični tiskovni urad, potemtakem boljševizma ne opraviči, ampak ga osvetli od strašne strani, da potem ko je vse požrl, kar so drugi pridelali, sistematično ločeno po oddelkih iztrgela lastno ljudstvo, Riga je strašen zgled žalostnega komunističnega mesta. — Ali se bodo naši nekdanji in sedanji socialni demokrati, katerim so se pridružili liberalci pod imenom narodni socialisti vrnili nazaj h krščanstvu? — Bog daj!

Vi pa prijatelji, delajte za Jugoslovansko Strokovno Zvezo!

Služkinje.

V nedeljo, dne 27. aprila t. l. so imele ljubljanske služkinje svoj prvi shod. Priredila ga je »Zveza služkinj« v Kerkovi prosveti.

Z zanimanjem se je sledilo izvajanjem. Burno pritrjevanje je sledilo neki služkinji-govornici, ki je v svojem govoru slikala trpljenje in nevarnost služkinj po službah in o pomanjkanju, ki ga veliko služkinj trpi. Gospodinjam, ki so bile na galeriji, je klicala naj se obrne več pozornosti na služkinje in naj se jih ne smatra za kako manj vredno bitje. Koliko so prestale služkinje v dobi vojne, to v vsak, a prestale so iz sočustvovanja do svojih gospodinj, ko so videle kako morajo tudi gospodinj trpeti. A vračajo se boljši časi. Sedaj si je pa treba pomagati. One ne zahtevajo veliko, zahtevajo pa, naj se jim saj toliko da, da bodo s svojo plačo lahko izhajale in si dejale na stran kak vinar za nujne potrebe. Da naj se jim tudi toliko prostega časa, da bodo v nedeljo šle lahko k sv. maši in tudi malo na prosti zrak. Služkinje si v velikih slučajih radi prebriče dela, ki ga jim gospodinj ne nakladajo, ne morejo niti obleke zakrpati, tudi tukaj naj se jim da nekaj prostega časa, morda v četrtak. Takrat ne gredo otroci v šolo, je pa ta dan tudi pripraven raditega, ker je v petek in soboto navadno veliko dela. Zahtevajo tudi prostega časa, da se lahko pošteno odpočijejo in naspe. Gospodinj naj imajo tudi z služkinjami usmiljenje in naj pomislijo na zdravje teh. V daljšem govoru je razložila vse težnje služkinj. Da se položaj zboljša, zato se je ustanovila »Zveza služkinj« za Ljubljano in okolico. Sledi ji tovarišica, ki razloži pravila. Omenja, da se je ustanovilo tudi podporno društvo za služkinje v okolišju zveze. Članice zveze bodo plačevale letno 1 K 80 v članarino. Zveza bode oskrbela strokovna predavanja o vzgoji otrok, o gospodinjstvu in še različnih služkinjam potrebnih rečeh. Podporno društvo pa ima namen podpirati stare in onemogle članice kakor tudi bolne članice. Ker je zavetišče sv. Marte postalo veliko premajhno, se je sklenilo sezidati ali kupiti še en dom, da se bode lahko postreglo z zavetjem. Seveda društvo pri tej draginji ne more še tega storiti, a storilo bode to, ko bode vse ceneje. V društvo plačujejo članice redno mesečno eno krono, podporni član postane lahko vsak, kdor plača letno najmanj pet kron. — Govorila je tudi še ena gospodinja, ki pozdravlja organizacijo, a obenem priporoča, naj imajo služkinje tudi oziar na gospodinj, le v skupnem sporazumljenju jim bode to lahko doseči. Z pozivom, naj gredo na delo skupno in odločno, se je shod zaključil. Po shodu je pristopilo še veliko služkinj k organizaciji.

Mi želimo služkinjam veliko uspeha pri delu za njih koristi in pravice. Pozdravljamo to skupnost in prosimo božjega blagoslova nad to delo. Teptana in zanicevana služkinja je stopila na plan. Pokazala je, da se tudi ona zaveda življenja. Ni stopila pred svet in pred gospodinjne z gospodinjami zahtevami, ampak ona zahteva najmanj, kar more, za njeno zdravje potrebnega časa, potem, da lahko opravi svoje verske dolžnosti in v gmoletnem oziru le toliko, da se lahko pošteno preživi in spravi na stran kak krajcar.

Shoda se je udeležilo okrog petnajststo služkinj. Članice »Zveze služkinj« je že čez tisoč. Ljubljana in okolica imata pa čez pet tisoč služkinj. Zatorej po besedah govornice: »Le vkup, le vkup uboga...«, za te se dan sedaj začneja!

In pod okriljem krščanstva boste zrastle in vscetele vé, v katerih rokah se vzgaja prihodnost življenja tisočeri in tisočeri otrok. An. Kog.

Sirite Jugoslovansko Strokovno Zvezo! Porok je za Vašo moč!

Politika.

Dr. Korošec, minister za prehrano, je prišel v Sarajevo. Povsod ga je ljudstvo sprejemalo z navdušenjem ter so bila vsa javna poslopja okrašena. Odpeljal se je dalje v Split.

Za poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji je imenoval minister za agrarno reformo dr. Poljak, dr. Friderika Lukmana.

Ljudstvo v zasadenem ozemlju je obupano, ker se vda misli, da nikdar več ne pride pod Jugoslavijo. Mi jim pa pravimo: vzdržite! Ni več daleč, ko bomo vsi zopet skupaj. Kar je človek umetno ločil, se naravno ne da ločiti.

V Mostaru in Sarajevu so se vršila pogajanja za enotno Jugoslovansko ljudsko stranko.

Ozkotirne železnice v Jugoslaviji se bodo preuredile v normalnotirne in se vrše za priprave za izpeljavo.

Italijani bi radi izžvali upore in nemire v Jugoslaviji, zakar imajo plačane agente. Pišejo v časopisju, da divja v Jugoslaviji boljševizem, dočim taistega na Ogrskem ne vidijo. Zdi se, da bi radi pograbil precejšen kos Jugoslavije in jo usuznjili. Saj je znano, da jim zelo diše premogokopi v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku. Mi pa se bomo in se moramo vzdržati mirni in trezni, čeprav na jezo Italijanov.

Slovenski javnosti. Ljubljanski dopisni urad je izvedel, da Italijani te dni po brzotoku in po telefonu in z ustnim obveščanjem med nami trosijo skrajne neugodne vesti o baje že izvršeni določitvi naše zapadne meje in o pripadnosti naših obmejnih krajev in naše obmejne zemlje. To delajo zato, da bi v nas izžvali demonstracije in nemire, kar bi jih upravičilo, zasesti našo zemljo do Zidanega mosta. Tak pohod je zanje nujna potreba, ako naj se jim posreči, odtegniti italijansko vojaštvo pogibelnim vplivom, ki mu prav sedaj pogubneje nego kdaj prete iz Trsta, kjer dobivajo komunisti od dne do dne večjo moč. Spričo vsega tega pozivamo slovensko javnost, naj si ohrani mirno kri, pa naj se glase vesti tako ali tako. Dobro naj si obdrži v spominu, da vsem tem vestem ni verjeti, ker jih v svojo korist v svet trosi neprijatelj. Ali se je sploh že kaj odločilo glede naše meje in kako se je odločilo, o tem bo javnost brez odloga in brez olepšanja obvestil naš obveščevalni urad.

Italijanska delegacija je zapustila Pariz in odpotovala, ker jadransko vprašanje ne bo rešeno čisto po njih volji.

Kriza zaradi jadranskega vprašanja se bo najbrže potom kompromisa rešila. Mi smo proti kompromisu, ker bo s tem zmagala krivica.

V Italiji vlada pomanjkanje, ponekod celo lakota, kar je neki italijanski višji oficir sam izjavil.

Albanci so se izrekli proti Italiji, ker uvidevajo pogubonosni vpliv italijanskega gospodstva. Zahtevajo, da Italijani izpraznijo tudi Valono in da pride cela Albanija pod pokroviteljstvo kakšne neinteresirane države, n. pr. Amerike ali Angije. Čudno, da se laških »kulčrkov in rozinov« celo Albanci branijo, ki jih smatrajo Italijani za balkanske Italijane. Bib Doda je baje potomec Romula.

Prenos kosti narodnih mučnikov Zrinskega in Frankopana se izvrši 28. aprila iz Dunajskega Novega mesta v Zagreb.

Vlada razpisuje 4 % državno posojilo, ki se izplača v 6 mesecih, to je do 3. nov. t. l. Za posojilo jamči cela država SHS.

Nemške roparske tolpe se klajajo po štajerskem. Napadle so več obmejnih kmečkih domov in jih oropale. Posebno živ vež jim je pri srcu. Seveda so po njih mnenju krivi teh dejanj jugoslovanski vojaki.

Amerika z Wilsonom na čelu nasprotuje Italijanom, ki zahtevajo popolnoma slovenske in hrvatske pokrajine. Da, niti londonski dogovor jim ni več zadosten in zahtevajo tudi Reko zase, ki je bila obljubljena Hrvatim. Zato se je tudi že začelo ohlajati Angležem in Francozom prijateljstvo do »močnih« megalomanov Italijanov.

Ogrski komunisti skušajo napraviti na Dunaju nemire in zmedo. Policija je vse nakane dozdaj preprečila. Zaprl so nekaj hujšakačev.

Rumuni prodirajo na Madžarsko, ki je ponudila premirje, ki pa so ga Rumuni odbili.

Češka je kupila od Saške več ladij.

Amerika je poslala pomoč Dalmaciji, posebno pa ondodnim materam in otrokom dojenčkom. Sedež akcije bo v Dubrovniku.

V Carigradu so baje izbruhnili nemiri. Širijo se govornice, da se je tam osnovala turška sovietska republika in da se vrše ljuti spopadi.

Gospodarstvo.

Gospodarski pomen Koroške in Primorske za Jugoslavijo.

(Konec.)

Industrija se je jako lepo začela razvijati na Koroški, ki ima posledico, da je v industrijskih krajih nastal delavski

stan. Razvija se pa najlepše tam, kjer so največje naravne ugodnosti, kjer se nahajajo sirovine in gonilna moč.

Rud ni dovolj, in se te, ki s o, ne zadostujejo, razven premoga in živega srebra, kar Jugoslavijo tiče. Večino bomo morali uvažati. Na Koroškem je železni rudnik v Hüttenbergu, blizu Brez, ki je pa že na nemškem ozemlju, imamo pa premogovnike in sicer v St. Štefanu nad Velikovcem, kjer se je l. 1913. izkopal 800.000 q premoga, v Lešah ob Dravi, ki je polovico manjši (izkopal se je 387.000 q premoga in pa v Treibachu, ki je pa le privesek ondote kemične tovarne.

Svinčeno rudo kopljejo v Črni, kjer se je izkopal l. 1913. čez 87.000 q rude, v Pliberku in Rovtjih s 59.000 q in v Rablju s 30.000 q rude. Rudniki v Pliberku, Črni in Rovtjih so last Pliberške rudniške unije, oni v Rablju pa je last grofov Henkel in pa države. Povsod se nahajajo tudi topilnice za svinec.

Cinkova ruda se koplje v Rablju in Pliberku; topilnice so pa v drž. rokah v Celju.

Antimonova ruda se je tudi kopala včasih na Koroškem, kar se pa danes več ne izplača.

Čeprav nima dežela sama zadosti rud, so vseeno nastala industrijska središča ob rekah, ki imajo dovolj naravne moči. Beljak ima lepo razvito železno industrijo. St. Vid pa bogati vsled lesne industrije. V Celovcu je močno razvita vsakovrstna industrija; omenimo le Fischlovo tovarno za kvas, ki ga našim gospodinjam tako manjka. V Borovljah je lepo razvito puškarsstvo. Daleč po svetu so znane trdke Wernig in Borovnik. V Pliberku se lepo razvija industrija, kakor povsod, kjer je naravnih gonilnih sil. Spričo gozdnega bogastva je nešteto vodnih žag. Seveda ta podjetja niso obložena z velikim kapitalom, ampak žive la ponižno življenje malega industrijca, ki dela le na naročilo in ne za založo. Velikanskega pomena za deželo so pa vodne sile. Drava s svojimi dotoki v Koroškem ozemlju ima okoli 100.000 konjskih moči. Že sedaj se nahajajo v vseh kotih in po vseh vaseh male elektrarne za domačo razsvetljavo in ki dajejo gonilno moč. Na Glini pri Celovcu je pa velika elektrarna, proizvajajoč par tisoč konjskih sil (6000 HP.) Ravno tako je večja elektrarna v Beljaku. Ob izstopu Drave iz Koroške je pa že dograjena velikanska elektrarna na Fali s 24.000 HP in malo nižje projektirajo novo napravo. Drava s pritoki bi lahko dajala tako množino »belega premoga«, da bi vse obrate, podjetja elektrika gonila, dajala bi potrebno razsvetljavo ter bi se lahko vse železnice elektrificirale. Ves ta projekt bi se moral izpeljati, če ne v privatnih, pa v državnih podjetjih, kar bi bilo edino priporočljivo.

Primorska nima rud, le v Istri v Karpanu u kopljejo črni premog. To je edini kraj v Jugoslaviji, kjer se koplje črni premog. L. 1913. se ga je izkopal 1.301.000 centov in je last Trboveljske premogokopne družbe.

V Trstu in okolici (Skedenj) se nahajajo veliki plavži Kranjske industrijske družbe, kjer tope železno rudo, ki pa pride po večini po morju iz inozemstva.

Industrija je cvetela tudi po Goriškem, čeprav v manjši meri. V Mirnu je čevlarska zadruga, ki jo je ustanovil bivši poslanec dekan tolminski Iv. Rojec.

V Solkanu je mizarska zadruga. V Gorici, v Pevmi, v Podgori so se nahajale tovarne in se leto za letom množile. Vodnih žag je bilo precej; največja je bila državna v Dolu v Trnovskem gozdu. Raztreseno je tudi nebroj opekarn, ki razpečavajo na daleč opeko. Ob istrski zapadni obali so državne saline.

Industrijo čaka velika prihodnost na Primorskem. Dežela nima premoga, ima pa vodne sile, katerih surova množina se v Soči ceni na cca 100.000 HP, vsled nje nega velikega padca. Na ta način bi dobil Trst po ceni gonilno moč in bi izdelaval mnogo cenejše produkte, kot se s pomočjo premoga.

Prvi načrt, da zajezijo Sočo, se je delal za izzrabo padca pri Tolminu, ki pa kakor se vidi, ne bo izvršen. Ob morju pri Tržiču je nastala velika moderna ladjedelnica »Adrija«, ki ima lepo prihodnost. Tudi Trst ima ladjedelnico. Industrija Trsta bi se pa še veliko bolj razvila, ko bi bilo za njo prostora; zato se bo prihodnje nasečila okoli Tržiča in pa ob obrežju proti jugu. V glavnem je treba napraviti uporabno veliko vodno silo Sočino s pomočjo velikih električnih central, ki bi po vsej deželi, posebno pa Trstu, oddajale gonilno moč. Porabila bi se pa ta gonilna moč tudi za elektrificiranje železnic, ki bi vpeljale kratke, a zato pogoste vlake, s čimer bi se promet zelo povzdignil. V to svrhu bi se morale z daljnovodi vezati elektrarne ob Soči, z elektrarnami na Savi in Dravi. Tako bi nastalo veliko omrežje, ki bi dajalo moč najrazličnejšim industrijskim svrham, ki bi se uporabljala za razsvetljavo in kurjavo, sploh bi popolnoma izpodrinila premog. S tem bi postala električna moč obče-

korisna in bi krula del najpotrebnejših ljudskih potreb in bi zaradi tega morala biti v državni lasti in obratu ter bi donasala državnaj blagajni precejšnje vsote; skratka: država naj monopolizira vse vodne sile in elektrarne.

Glavni činitelj gospodarskih dohodkov pa je promet. Vzrok prometa tvori raznovrstnost pokrajin v zemljiščnem in zemljepisnem oziru.

Zato narava zahteva, da se ta raznovrstnost zamenjuje za razne vrline in sestavine drugih pokrajin. Te pokrajine so pa lahko okoliš ene gospodarskega okrožja ali pa pokrajine različnih geografskih leg in oddaljenosti. Tako nastavi v prvem slučaju krajevni ali lokalni, v drugem pa daljni promet. Promet pa lahko tudi popolnoma prekorači gotove pokrajine. To je pa transitni ali prehodni promet.

Prometu služijo ceste, železnice, kanali, jezera, reke, morja in v najnovšem času zračne ladje — zrakoplovi.

Ceste so upoštevane le široke državne ceste, ki so utrjene in uglajene. Po njih se pomikajo težki vozovi in drve v prah zaviti težki avtomobili. Vojna, poleg nje slabih posledic in razrušenja, je storila to dobro, da se ceste popravili, razširili, ponekod pa nove zgradili. Za večji in daljni promet pač ne bodo upoštevane, ampak le za krajevni. Za daljni promet imamo železnice. Železniško omrežje je slabo razpleteno posebno na Primorskem. Na Koroškem peljejo skoro vse nalik žarkom v Beljak, ki je zbirališče vsega blaga, predno zapusti državno mejo, največ zaradi colnine. Sicer peljejo po navadi vse železnice po načinu žarkov k državnemu centru, to bi bil Dunaj, a na Koroškem je to nasprotje iz državno-financijskih in geografskih razmer utemeljeno. Seveda ni za nas Dunaj več merodajen, a sestav železniškega omrežja je bil zasnovan na Dunaju, zakar omenjamo to nasprotje.

V Beljaku se stekajo: južna železnica Maribor—Franzensfeste, turska železnica, St. Vid—Beljak—Pontafelj, lokalna Smohor—Trbiž—Beljak ter (Beljak) Trbiž—Ljubljana—Karlovac.

Drugo križišče je St. Vid. Tu se spajati progi Beljak—St. Vid—St. Mohor—Dunaj in proga Trst—Jesenice—Podrožica—Celovec—St. Vid. Omeniti je lokalna borovelska proga in pa proga v labodski dolini.

Na Primorskem sta glavni progi: Podrožica—Jesenice—Gorica—Trst in (južna železnica) Ljubljana—St. Peter—Opčina—Nabrežina—Trst—Tržič—Gorica—Kormin. Omeniti je kontinentalno — iz vojnih ozir — progo: Divača—Pulj; ozkotirno Trst—Poreč, krajevno Gorica—Ajdovščina in proga Tržič — preko nižine — Furlanija—Benečija. Iz vojnih ozir se je zamislila in slednjič opustila krajevna proga: Sv. Lucija—Tolmin—Kobarid.

Glavne zvezne proge, ki jih bo upoštevala Jugoslavija, so: Trst—Jesenice—Podrožica—Beljak, ozir. Celovec—St. Vid, proga: Trst—Ljubljana—Maribor—Dunaj, proga: (Beljak) Trbiž—Ljubljana—Trst, ozir. Karlovac. Te bi služile za notranji daljni promet in obenem za tranzitni.

Velikanskega pomena v prometnem oziru je za nas Beljak, centrum vseh prog. Če dobimo Beljak, potem je Trst samo jugoslovanski, ker bi država iz politično-gospodarskih ozir ravnila ves promet na Trst, če pa ostane Beljak nemški — kar ne bo — bo pa Italija z ugodnimi voznimi tarifi pospeševala promet z Genovo in Benetkami, Trst pa pustila propasti. Če pa postane Beljak jugoslovanski in Trst italijanski, je pa njegova usoda že vnaprej zapечатena. Tranzitni promet iz severa bi Jugoslavija ravnala potom visokega colna napram Italiji (Trstu) in ugodnimi železniškimi tarifi v Reko in dalje v Split. Kar bi pa šlo blaga po progi Amstetten—Salzburg—Inomost—Verona ali pa Salzburg—Gastein—Spital—Franzensfeste—Verona, pa bo vsled krajše poti do Genove — za blago, ki gre skozi Gibraltar — in pa do Benetk — za blago skozi Suez — šlo v Genovo in Benetke. Laški Trst postane s časom ribiška vas in ne njegovo mesto stopi jugoslovanska Reka.

Kanalov v teh deželah nimamo. Po jezerih se pa gibljejo le ribiški čolni in pa lahni čolnički za zabavo in šport.

Reke rabimo samo za splave, s katerimi prevvažajo les, ker je ta način prevoza cenen, ker bi draga lesa vsled nizke lastne cene ne prenesel.

Imamo pa morje! Adrijo! Naše je in naše bo! Po njem se giblje na stotine ladij vsak dan. Trst—Pulj, Trst—Benetke, Trst—Zadar, Trst—Reka, Trst—Dobrovnik—Kotor, Trst—Levanta, Trst—Suez—Indija—Kitajska, Trst—Gibraltar—Francija—Anglija—New York, Trst—Južna Amerika. To so glavne pomorske in prekmorske zveze cvetočega

Trsta. Saj se je Trst v zadnjih letih tako povzdignil, da je zavzel med evropskimi svetovnimi pristanišči (pred vojno) sedmo mesto in je vedno bolj narasčal. Posebno je cvel uvoz raznih produktov in sirovin, kot kava, čaj, tobak, kavčuk, meso, premog, bombaž, volna, žito itd. Stare pristanišče je že zdavnaj bilo premajhno in napravili so umetno novo pristanišče, ki je nastalo na ta način, da je na milijone kubičnih metrov kamena izpodrinilo morje in napravilo suho obalo. Pa tudi to že ne zadošča in začelo se je že pred vojno graditi veliko moderno pristanišče v Trzinu. Večja in manjša pristanišča ob vsej istrski obali. Na južnem rtu pa je sezidana in utrjena puljska luka, ki je vojna luka.

Roko v roki s prometom gre trgovina, ki je z velikimi koraki prehajala v veletrgovino. Posebno Trst, Gorica, Beljak so ljubili trgovci in odpirali tam svoja podjetja, ki so pridno trgovala s tujim svetom in si nabrali lepe denarje. Marljivo in žilavo so posegle v kupčijo tudi kapitalistične družbe.

Trst je in bo vodil izvoz in uvoz. Cvetela je izvozna kupčija z lesom, vinom, stroji, železjem. Železne izdelke smo prodajali daleč na vzhod — na Kitajsko in Malo Azijo. Na ta način bi bili dobili tudi svoje kupčijske ozemlje, kakor je bilo nameravano, v Ciliciji v Mali Aziji, kjer je veliko sirovin, ki jih mi rabimo in kjer bi dokončane industrijske izdelke lahko razpečavali. Zemlja je velika za tri Kranjske, in rodovitna, da bi redila štirikrat toliko pridnih ljudi, kot je sedaj lenih Turkov.

Uvažali bi iz raznih delov sveta, Amerike, Azije, Afrike in Evrope. Kjer bi se ceneje dobilo, tam bi pač kupili. Seznanili bi se na ta način s celim svetom in postali kulturnejši. Kupovali, prodajali ali pa prepečevali bi, ali zase, ali ap za tujce, seveda z gotovim dobičkom.

Beljak bo izpečeval svoje izdelke in prepečeval tuje blago. Ravno tako nalogo bi imel Vid in Celovec. Vzcvetela bi veletrgovina.

Oddajali bi pa tudi kmetijske pridelke vseh vrst, kot žito, mleko, maslo, jajca, živino in les v tujino, ali pa v Jugoslavijo. To kupčijo naj bi prevzele zadruge, da bi konsumenti dobili cenejše blago, kot pa od kapitalistov-trgovcev.

Trgovina bi povzdignila narodno blagostanje in s tem tudi kulturo. Letni dobiček bi znašal precejšnje število milijonov kron.

Omeniti je slednjil tujski promet. Lepa Koroška s svojimi prekrasnimi jezeri kot Vrško, Osojsko jezero bi mično vabila na tisoče tujcev na poletni odpočitek. Pa tudi zimski šport bi lepo vzcvetel. Prihajalo bi tudi nebroj trgovcev in posredovalcev v kupčijskih zadevah. Posebno Trst bi postal velikansko zbirališče trgovcev iz vseh delov sveta. Pa ne samo trgovci bi tvorili živ promet, ampak tudi potniki, izseljenci in priseljenci bi dajali Trstu obilo služka. Letovišče Opatija bi postala jugoslovanska Nizza. Gračež in Gorica bi bila priljubljena odpočivališča doslužnih mož iz vseh strok.

Obiskovali bi na Koroškem božjepotniki Gosposveto in Sv. Kri pri Beljaku. Sv. Gora bi se zopet dvignila iz ruševin in oznanjala svobodo preko Goriške.

Radovedneži bi obiskovali razdrtje in vojna pogorišča, strelske järke, utrdbe, kjer je razsajala bitka in boj za življenje in narodni obstoj.

Sv. Gora, Sv. Gabrijel, Sabotin, St. Mihael, goriške razvaline bi tvorile živo zanimanje in bi bile trumoma obiskovane.

Imamo pa še naše lepe, čudovite in kakor zaklete gradove očarujoče podzemeljske jame in ponikajoče reke in vode. Znanstveniki bi imeli mnogo dela in truda in hvaležnega dela.

Obiskovali bi še naprej oglejske znamenitosti.

Marsikdo si bo ogledal vojno luko Pulj s svojimi znamenitostmi in vojnimi ladjami.

Vse te pokrajine morajo biti združene v Jugoslavijo. Njih gospodarsko življenje bo le takrat in tedaj cvetelo, če bodo združene v Jugoslavijo. Za to zvezo pa ni merodajen le gospodarski ozir, ampak v največji meri narodnostni. Na Koroškem do St. Vida in še nad Beljakom bivajo Slovenci, na Goriškem je vse prebivalstvo razen par priseljencev v mestih slovensko, le furlanska nižina je obljudena po Furlanji. Trst ima skoro polovico slovanskih prebivalcev, druga polovica se pa tvori zopet iz priseljenih Italijanov, Nemcev, Grkov in drugih; le malo je pravih italijanskih meščanskih rodbin. Istra je naseljena s Hrvati in Slovenci, le v mestih na zapadni morski obali so mesta s starimi italijanskobenečanskimi rodbinami.

Od Italijanov se zavzemajo najbolj za Italijo nalašč zato plačani in priseljeni elementi, dočim italijanske trgovske in stalno v Trstu stanujoče rodbine niso o laških odrešiteljev nič kaj vesele, ker vedo, da bi utegnili v italijanskem Trstu gmotno in kulturno propasti.

Za Jugoslavijo sta Koroška in Primorska življenjskega pomena, posebno pa za Slovence, ker bi bili sicer od svetovnega prometa popolnoma odrezani in bi ves promet in trgovina šla preko Hrvatske na Reko ali dalje v Split in bi bila Slovenija izročena gospodarskemu in kulturnemu poginu.

Svoboda in samoodločbo malih narodov, torej tudi Slovencev, zahtevamo in ne pustimo, da bi ostal kak kos naše zemlje narodnemu neprijatelju v rokah, ampak združeni hočemo biti in združeni tudi bomo vsi Slovenci, Hrvati in Srbi v skupni, neodvisni, demokratični državi Jugoslaviji, ki naj živi in raste.

Kaj je kapitalizem?

I. Nekateri besede imajo svojo posebno usodo, bodisi ker imajo več pomenov ali pa ker jih večina napačno tolmači. V to vrsto štejemo tudi besede »kapitalizem«, »kapitalistično« in vse skovanke, katerih koren je »kapital«. Enako večpomembna je tudi beseda »socializem«, radi katere so se vneli že razni prepripi v časnikih in knjigah. Ti prepripi so seveda nastali radi teoretičnega neumevanja besede, dasi moramo žalobno priznati, da je njeno praktično neumevanje in napačno pojmovanje dokaj bolj razširjeno. So ljudje, ki te besede v resnici ne pojmujejo prav, še več pa je tistih, ki jim je pojem socializma znan, vendar pa ga praktično nočejo izvajati, kljub temu, da so ga celo vzeli na čelo svojega programa.

Kakor socializem tako tudi kapitalizem mnogim ni določno jase, saj pa tudi pomen te besede ni tako splošno pojasnjen, kakor se zdi na prvi hip, če se sodi po njeni pogosti rabi.

Mnogo jih je, ki mislijo, da so poklicani zabavljati »na kapitalistično izkoriščanje«, ne da bi do dobra premislili, kaj pravzaprav hočejo povedati. V najboljšem slučaju kvečjemu temno slutijo, da hočejo z izrazi »kapitalizem, kapitalistično« imenovati in označiti nekaj, kar ni povsem v redu, kar ne bismo mogli biti, neko hibo, pogrešek, neko temno točko v našem današnjem gospodarskem razvoju. Zelo malo pa jih je, ki bi bili v stanju preudarno in temeljito analizirati (razkrojiti, razkladati) to pogosto rabljeno besedo.

Predvsem je treba, da ovržemo tisto pojmovanje, ki ne razločuje med kapitalizmom in kapitalom. Razmerje med tema dvema pojmovoma si mislijo nekateri tako, da se lastnik kapitala, kapitalist, ravna v uporabi svoje kapitalne posesti po tistem sistemu (sestavu), ki ga označujemo kot kapitalizem. Seveda smemo imenovati vsako količkar razvito gospodarsko stopnjo kapitalistično, ker je za vsako količkar razvito gospodarsko stopnjo treba kapitala. Na podlagi takega razumevanja bi smeli označiti tudi socializem kot nekaj kapitalističnega, ker se z ozirom na načrt gospodarskega reda ne more in noče odreči kapitalu.

Da je med kapitalom in kapitalizmom gotovo neka zveza, to nam potrdi že izvajanje besede (etimologija); vendar pa je treba, da oboje jasno in določno razločujemo.

Največ pisatelj razumeva pojem kapitala stvarno in zato uče, da so vse tiste posesti, ki služijo produkciji, torej produkcijsko orodje, surovine itd., same kapital. S tem pa se je zaneslo protislovje v razumevanje kapitala in v razmerje med znanstveno in poljudno rabo besede.

V resnici se ne da tajiti, da se to razumevanje kapitala, ki ga večina zastopnikov znanosti in vede deli, oddalji od besedne rabe vsakdanjega življenja. V navadnem življenju se običajno govori: v tej hiši, graščini, trgovini, v tej hišni opremi, v tej zbirki, v teh draguljih »leži« toliko in toliko kapitala; ta ali oni ima svoj kapital »vtaknjen« v zemljiščih, hišah itd. Mislim, da ni treba nadaljnjih dokazov, da vse to govorjenje nima zmisla, ako se ustavimo pri razumevanju pojma o kapitalu, ki se ga poslužuje večina zastopnikov narodnega gospodarstva; zakaj vprašamo se: kateri kapital pa naj tiči v tej hiši, graščini, v tej tovarni ali v oni zalogi, ali pa v hišni opremi, v zbirki, v draguljih, če je že hiša, graščina, tovarna, zaloga sama kapital. To govorjenje pa postane takoj razumljivo, ako si predstavljamo razumevanje lajkov. Lajki razume še danes v besedi »kapital« v prvi vrsti takozvani »denarni kapital«, denarne vsote, ki se obrestujejo in naj si tudi pri tem ne misli ravno na posamezne novce, mu vendar stopi vsakokrat pred oči (večja) denarna (premoženjska) vrednota, ki v resnici daje dobiček ali bi ga vsaj lahko dajala. In to razumevanje nam je tako globoko v krvi,

da je veliko narodnih gospodarjev, ki v svojih spisih izrečno uče, da so dotična produktivna sredstva sama kapital, ki pa potem vendar zopet govorijo o kapitalizem, ki tiče v hišah, graščinah, ali ki se izpremere v stroje, bombaž ali v drugo blago.

Ako hočemo dodobra premotriti naše vprašanje, se je treba zavedati, da podeli kapital svojemu posestniku gospodarsko in socialno moč. V današnjem narodnem gospodarstvu, ki je organizirano na podlagi zasebne lastnine in poedinega gospodarstva, ima kapital pomen, da je položena v roke vsakega kapitalista gotova moč in sila nad posestmi in delavnimi močmi, ki se nahajajo v deželi in da se je dotičnik lahko poljubno poslužuje v prid ali pa tudi v škodo skupnosti. Vsak deset ali dvajsetkronski bankovec, ki je na razpolago namenu dohodkov, podeli namreč svojemu lastniku moč, da lahko razpolaga en dan z delavno močjo enega delavca. Kdor ima tedaj v roki znatne razpoložljive vrednostne zneske, ali z drugo besedo, kdor razpolaga z izdatnim kapitalom, si lahko nabavi velike množine surovin in zaposli številno delavskih moči; lahko prične s produkcijo, ki je skupnosti v veliko korist, ki pa se tudi lahko ponesreči in povzroči skupnosti veliko škodo.

Kapital da moč — tega se je treba predvsem zavedati, ako hočemo razumeti sestav kapitalizma. (Dalje.)

J. S. Z.

Delajte za »Jugoslovansko Strokovno Zvezo«!

Zdaj ne more nihče reči: »Bo že Krek!« Zdaj moramo sami. V sosednjih krajih iščejo dogovora z nami. Iskali ga bodo tudi izven mej naše države. Nekateri delavske potrebe so take, da mora stati delavec rama ob rami po celi Evropi, da, po celem svetu. Pri nas bo vsak dan boljše. Ali neizmerno veliko zavisi od Jugoslovanske Strokovne Zveze njenih članov in organizacij, skupin in okrožij, da dobimo še, kar treba, in da ne izgubimo, kar smo si priborili.

Ko stegujejo roke za pomoč naši bratje po slovanskem jugu, moramo gledati, da bo roka, ki jim jo mi podamo: trdna, zanesljiva, smotrna, dovolj močna, da jih dvignemo nad njihove sovražnike.

Da pa bo, zato storimo to: vse v naše vrste, kar jih je za pravo zboljšanje rodu in države; vse v naše vrste, kar je takih, da ne prodajajo vesti in duše; vse v naše vrste, kar jih ljubi resnico.

Naš fant in mož pri organizaciji ima dvojno težavno pa edino pametno nalogo, da zboljšuje znotraj in pridobiva zunaj.

Znotraj organizacije požrtvovalen in delaven. Pri časteh drugim prvo mesto, pri delu pa sebi! Zunaj organizacije srčen, odločen, neustrašen, ker tisti, ki so na pravi strani, ne smejo biti plašljivi!

Tako bo rastla znotraj plemenitost, zunaj pa ugled, na obeh straneh pa zmaga.

* * *

V Ljubljani je imel minister Gostinčar dva shoda. Enega za tobačno delavstvo, drugega za kršč. soc. delavstvo sploh. Ker mu je bil čas bivanja v Ljubljani prekratek, se ni mogel odzvati povabilom drugih skupin. Naj vzamejo skupine to na znanje.

Izlet na Rožnik! 1. maja prirede ljubljanske skupine Jugoslovanske Strokovne Zveze, tobačno in ostalo kršč. misleče delavstvo iz Ljubljane izlet na Rožnik. Ob 8. uri sveta maša na Rožniku, po maši shod na Gornjem Rožniku. Za popoldne se tam domenimo.

Shod vpokojenega tobačnega delavstva. V nedeljo, dne 27. aprila t. l. se je vršil v mali dvorani »Ljudskega doma« shod vpokojenega tobačnega delavstva ob zelo obilni udeležbi. Poročevalec je poročal, da od vlade še dosedaj ni nič došlo. Poročal je tudi, da se je sporočilo na finančnem ravnateljstvu, da je še celo trimesečna draginska doklada odpadla, ker te dež. vlada še ni pripoznala. Vpokojeno delavstvo je bilo vznemirjeno, bral se mu je srd z obraza. V teh groznih časih, ko niti ob dobri plači ni mogoče izhajati, gredo in jim odtegnejo še te kronice, katere še za stanovanje niso zadostovale. Val. Bahar in Hel. Dražil sta v svojih govorih žigosala te razmere in se zgražala nad postopanjem vlade, da jim še odrtega, mesto da bi jim pomagala iz tega bednega stanja. Ako nas nočejo vpoštevati ko prosimo mirnim potom, bodejo nas pa takrat, ko bomo v stotinah oblegali urade. Vpoko-jenci so sklenili počakati do 2. maja, ko se jim provizijo ali takozvano »miloščino« izplača in bodo videli ali vest odgovarja resnici.

Vlada v Belgradu je ugodila zahtevam tobačnega delavstva. Med tem je tudi zahteva pod točko 3., da se zviša vpokojenec pokojnina in trimesečne doklade po 100 odstotkov. A do danes ni za vpokojence še nič odkazanega. Niti živil, ki so jih zahtevali, niso dobili. Vpoko-jenci so si postavili svoj odbor in ta bode skrbel, da se njih zahteve izpolnijo.

Mi svetujemo in zahtevamo od vlade, da se takoj pobriga in zadovolji tobačno delavstvo.

Položaj v Strazišču pri Kranju. V soboto, 26. t. m., so imeli sitarji sestanek v Zadrudnem domu v Kranju. Od 10. aprila so brez dela. Pred Veliko nočjo so prejeli izredno podporo 15 K na osebo. Deželna vlada je namreč nakazala 10.000 K izredne podpore, a ker živil ni bilo, so razdelili ta denar med sitarje. Uvoz žime z Dunaja je ukinjen. Sitarjskih izdelkov ima zadruga, kot ostali podjetniki, mnogo v zalogi, a ker ni izvoza, zato so izjavili sitarji to: Do zdaj smo mirni, pokorni, a če ne bo od nikoder pomoči, ne jamčimo za red in mir. Ljudstvo je obupano. Če bo trpelo glad in pomanjkanje, ne bo poznalo mej in nastanejo lahko neljubi dogodki.

Bela nedelja krščansko socialnega delavstva v Trzinu. To nedeljo si je izbralo krščansko socialno delavstvo kot svoj praznik. In letos je tudi bil. Zjutraj ob 8. sveta maša za J. S. Z. Pri tej je izborni popeval društveni zbor. Po maši je bil v Našem Domu shod, na katerem je govoril Ivan Gostinčar iz Ljubljane. Popoldne je bil občni zbor splošne delavske in bolniške podporne blagajne. Z vsa silo so se vrgli rdečkarji na blagajno, hoteč jo vzeti nam krščanskim delavcem. Agitirali so na vso moč po trgu in okolici. V potu svojega obraza je letal okoli debeli Flis. Toda tudi mi nismo držali rok križem. Bil je prvi spopad med nami in rdečkarji. V svesti si svoje zmage, so nameravali v ponedeljek prenesti blagajno v svoje nove prostore, ki so bili kupljeni z delavskimi žulji, toda pošteno so se opekli. Podlegli so s štirimi glasovi manjšine. Mi smo zmagali na celi črti. Bila je res za nas krščansko socialne delavce bela nedelja v vseh ozirih. Združeni in edini bomo še mnogokrat porazili socialiste. — Zvečer je bila v Našem Domu predstava, pri kateri so igrali fantje Marijine družbe »Sinovo maščevanje«, udje društva sv. Jožefa pa enodejanske burko. Vsi so vrlo dobro rešili svoje vloge.

Tržič. Na belo nedeljo je priredila naša skupina zjutraj sveto mašo, po sveti maši pa se je vršil v Našem domu dobro obiskan shod, na katerem je govoril tovariš Ivan Gostinčar iz Ljubljane. Popoldne se je vršil občni zbor Splošne delavske bolniške in podporne blagajne v Trzinu. Vreme je bilo celi dan zelo slabo, zato se niso mogli člani te blagajne, ki stannujejo izven Trziča, udeležiti občnega zbora. Socialisti in liberalci so postavili skupno listo in delali na vse mogoče načine, da bi prodrli pri volitvah s svojo listo. Toda ves trud je bil zaman. Dasiravno volijo v to bolniško blagajno sami možki in so ženske od volitve izključene, vendar so zmagali naši kandidati. Zopet se je pokazalo, da Tržič ni rdeč, kakor trdijo socialisti, pač pa je res, da so socialisti v manjšini. Čast našim vrlim somišljenikom! Proč s rdečim terorizmom!

Iz Trziča. Dne 6. marca je umrla naša ugledna članica Franciška Šarabon. Ta članica je bila res pravi vzor krščanskih žena. Bila je dolgo vrsto let članica naše Jugoslovanske Strokovne Zveze, zares v pravem pomenu besede »članica«, ki se je vedno zavedala dolžnosti do svoje organizacije. Ni jo bilo nikoli treba bodriti ali opominjati za kako dobro stvar, bila je sama čez vse vnetja za našo skupino. Bila je pa tudi čez vse pridna in poštena delavka v tovarni gospoda Kozina. Bila je v tej tovarni, kar časa tovarna obstoji. Zato jo je po pravici cenil tovarnar Kozina. To je pokazal s tem, da ji je naročil pogreb prve vrste in vse stroške sam poravnal. Na dan pogreba je spustil vse delavstvo iz tovarne, da jo je spremlilo k zadnjemu počitku. Tudi sam gospod Kozina se je udeležil pogreba. Kakor smo zvedeli od gotove strani, je nekoliko preskrbel tudi za njene tri nepreskrbljene otroke. Naša skupina J. S. Z. si šteje v dolžnost, da se javno zahvali za to dobrosrčnost g. tovarnarju Kozini in želimo, da bi to hvalevredno delo posnemale tudi druge tovarne. Bog naj vse tisočero povrne. — Odbor.

V Mengšu je predaval v petek 25. 4. Kogej iz Ljubljane. V enournem govoru nam je razložil pomen in namen Jugoslovanske Strokovne Zveze. Predavanju se je sledilo z največjim zanimanjem. Sploh se pri nas opaža, odkar imamo skupino J. S. Z., da je zavel med nas sveži veter. Vse se giblje in dela. Slamnikarska zadruga vedno bolj napreduje. Ob delavnih dneh kar mrgoli vse v zadrudni delavnici. Ob prostem času se goji petje in godba. Peto nedeljo po Veliki noči priredi skupina igro in drugo zabavo. Pričakujemo obile udeležbe. V nedeljo, dne 4. maja napravimo popoldne izlet v Radomlje. Z nami gre tudi naša godba. Naši podjetni možje so ustanovili elektrskno zadrugo. Po vseh hišah imajo že električno razsvetljavo, kar nam pride sedaj ob pomanjkanju petroleja zelo prav. Tudi v cerkvi se misli napraviti še več žarnic in tako olepšati božji hram. V najkrajšem času nam napeljejo električno razsvetljavo tudi po trgu. (Le tako naprej! Živela samopomoč in vzajemna pomoč! Op. ur.)

V Trzinu so se drli socialni demokrati, kako je Trzin rdeč, in gjeletl V nedeljo, dne 27. aprila so bile volitve v bolniško blagajno in socialni demokrati so padli kakor so dolgi in široki, tako da so sedaj samo naši v odboru. Volili so samo moški. Pred volitvami naši niso niti upali na zmago, ker socialisti znajo delati tak šum, ko da jih je ves svet poln, ampak rekli so: mi bomo volili po svojem prepričanju, naj pride karkoli in zmagala je lista krščansko-socialna.

Dohodkov splošne delavske bolniške in podporne blagajne v Trzinu je bilo v letu 1918. 9788 K 85 vin., stroškov pa 7195 K 3 vin. Stanje premoženja 31. dec. 1918 8495 K 41 vin.

Stražišče pri Kranju. V Stražišču ne dobi delavska družina zlepa stanovanja. Zadnji čas se je dogodil zopet tak slučaj. Jugoslovanska Stokovna Zveza se je obrnila na vlado. Deželna vlada je na to uveljavila januarsko stanovanjsko naredbo, ki daje občinam pravico, da zasegajo stanovanja, za občino Stražišče.

V Zagorju ob Savi kažejo s svojim postopanjem socialni demokrati, da jim ni v prvi vrsti za izboljšanje delavskega položaja, ampak da hočejo pred vsem utrditi svojo socialdemokratsko stranko. V tem kraju so se delavci potegnili za izboljšanje svojih plač. Socialni demokrati hočejo to dejanje po vsej cili izkoristiti ne za delavce, ampak za svojo socialno demokratsko stranko. Svoj čas je liberalizem zastopal načelo, da mora biti delavec napredaj za denar, in danes socialni demokrati. — Torej če so delali železnice po Slovenskem pod vodstvom nemškega ministrstva sledi, da morajo vsi Slovenci postati Nemci. Tako pa delajo socialni demokrati. Če se kdo poteže za izboljšanje delavskih plač, se mora zato, ker je delavski prijatelj, ne pa da bi delavca kupil in uslužil. Delavci krščanskega prepričanja niso na prodaj!

V Trbovljah vznemirjajo ljudi s tem, da pravijo: Kdor ne bo do 1. maja njihov član, naj ve, kaj se mu bo zgodilo. Zgubil bo delo. Socialni demokrati bi radi dobili rudnik v oblast in potem krotili uslužbene ljudi. Namesto bratstva, ljubezni in svobode uvajajo socialni demokrati nasilstvo, zatiranje in preganjanje. Zato pa njihova zgradba ne bo držala, če je še kaj moštva v nas.

Iz Idrije. Po dolgem času lahko zopet poročamo malo. Sedaj nam zamenjajo kroke za lire. Plače imamo v lirah, in sicer dobi najboljši delavec samo štiri lire. Koi, ko so nam zamenjali denar, je nastala zopet draginja. Rudnik vodijo še stari uradniki. Italijani so postavili k vodstvu rudnika dva italijanska inženirja. Inženir Šotola, po narodnosti Čeh, kakor tudi Danhelka, nam ostaneta zaradi njih postopanja neizbrisna v spominu in bomo jima posvetili takoj, ako le pridemo še enkrat pod Jugoslavijo. Gerent Štravs jo je čisto podelal in z njim njegova stranka. Laški časopis vlačijo slike gerentove šinorje Strauso in pa gerentove šinorine. Še celo mater njegovo so spravili v časopise. Iz tega je razvidno, da se z italijanskimi oblastmi dobro pozna. Seveda, saj je internacionalist. Italijani uvajajo pijančevanje med delavstvo. V Antonijevi in Frančiškovi čakalnici imajo kantine in prodajajo alkoholne piče. Delavstvo se teh pič poslužuje. Vkljub slabim plačam se piče povsod. V celem mestu dobite prav malo izjem, drugače je pa povsod vse polno steklenic od vina kijantija. Ljubezen se prodaja kar na sežnje. Ona je vaje tudi internacionalna. Ko so bili med vojno tu Čehi, Nemci, Hrvati, Madžari, Slovenci, Poljaki, Ukrajinci, so bili vsi deležni srčne ljubezni idrijskih krasotic, ravno tako tudi lahi sedaj, in nič se nam ne zdi čudnega, ako nam naznani ob nedeljah s prižnice, ta in ta vzame Luigo Makaronija itd. Razmere postajajo vedno neznosnejše. Pijančevanje in nemožnost se širita, ljudstvu upada upanje, da še kdaj pridemo pod Jugoslavijo. Naši tukajšnji zastopniki so stisnili rep med noge. Šole so vse ustavljene. Čez 16 sto otrok je brez šole in 40 učiteljev brez službe. To pa zato, ker učiteljstvo ni hotelo prositi službe pod italijansko vlado. Profesor Balbler, ravnatelj naše realke, je bil obsojen v preganstvo v Afriko, pa se mu je v kljub temu posrečilo še do časa pobegniti čez meo, čeprav sta ga stražila vedno dva karabinerja. Ubežal je brez pokrivala in površnika. Drugič kaj več poročila.

Skupine J. S. Z., spominjate se svoje ga najumestnejšega tiskovnega sklada pri vseh izletih in svojih praznikih!

Socialni demokrati begajo povsod nevedne ljudi in jim še vedno pretijo, da jih pomečejo ven iz tovarn in od drugega dela, ako ne postanejo njih člani. Kaj takega se ne bo dogodilo, ker njih moč ne sega še tako daleč, da bi kar na svojo pest odtlačili svoje sotovaršne. Čudno se pa nam zdi, da se deželna vlada za Slovenijo toliko časa obotavlja, izdati naredbo, s katero zabrani taka nasilstva. Saj je to v nje interesu in v interesu javnega miru. Socialisti se poslužujejo raznih zvijač, da vznemirjajo naše ljudi. Na primer, v Zagorju ob Savi trošijo vest, da bo-

do pri izplačevanju odtrgali vsakemu delavcu brez razlike, kam pripada, mesečni prispevek za svojo organizacijo.

Podpirajte delavski tiskovni sklad! Naši denarni zavodi, Konsumna društva in vsi oni, katerim je kaj ležeče na izpremembi sedanjega družabnega reda, ne pozabite na ta tako potrební sklad.

Za delavski tiskovni sklad Jug. Strok. Zveze so darovali: dr. Janežič 60 K, dr. M. Božič 10 K, neimenovani 10 K, Zvon Mirko 5 K. Skupaj 91 K. Bog plačaj!

List se je podražil. Draginja je narokovala vsem uslužbencem večje plače. To varne so podražile papir med časom, ko je »Naša Moč« obdržala isto nizko naročnino za več sto procentov, za to je ostal za »Našo Moč« samo en izhod, s katerim je toliko časa odlašala, da zviša naročnino. Mesečno stane zdaj 1 krono, posamezna številka 40 vinarjev.

Amerikanske podpore in okrajna komisija za preživljanje v Kranju.

Preživljanska komisija v Kranju prav komodno postopa, kratkomalo vsako prošnjo za ameriškano podporo odkloni, češ, da je promet z Ameriko odprt, čeprav gospodje sami v te besede ne verujejo in dobro vedo, da to ni res. Nič ne pomislijo, da je bila družina na podporo iz Amerike navezana, da so otroci izpostavljeni bedi in pomanjkanju, če ne bo podpore, na račun revnih je treba štediti. Finance ne dopuščajo, da bi razsipali denar za uboge družine, katerih očetje so v Ameriki.

Zakaj potem naredba, da se mora po 15. januarjem vnovič prositi za ameriškano podporo. Čemu to, če je promet odprt in se vse prošnje kratkomalo odbijejo. Zakaj ljudi farbat! Marsikdo sam ni vajen delati prošnji in da zadnjo krono, da mu jo kdo spiše. Gospodje pri komisiji pač ne čutijo socialno. Res so tudi delavci pri ti komisiji, no, saj poznamo, kako se vrše take seje. Eden predlaga, drugi kimajo, ker je pač nemogoče študirati vsake posamezne prošnje in presoditi, če je potrebno dana ali ne. To je stvar referenta oziroma predsednika komisije, in če ta greši, zapelje še ostale v greh.

Kot je bivša Avstrija padla v ekstrem, da je splošno vsakomur priznala podporo, tako je zdaj naša komisija zavzela nasprotno ekstremno stališče in vse prošnje odbije. Potem ni čudno, da so možgi slučaji, kjer se je mati s petimi otroci brez sredstev zavrnila, češ, da je promet odprt in da mož že lahko pošilja iz Amerike. Od česa naj se živi ta družina? Dokazano je, da jo je mož podpiral, a zdaj ne dobi ničesar; sama služiti ne more iti, niti na dnino ne, ker ima še mladoletne otroke. Kdo bi tu tajil resno ogroženost preživljanja družine.

Zastopnikom v komisiji pa svetujemo, da so bolj pozorni pri sejah in da zabranijo svoj podpis v podobnih slučajih. Vsi dobro vemo, da so podpore ljudi korumpirale, množine bankovcev, ki so krožile med ljudstvom, pa pospeševale draginjo in demoralizirale vse oziroma, toda to še ne opraviči zgornjega postopanja. Kjer so pogoj dani in je upravičenost do podpore očitna, tu ne gre odklanjati in zavračati s prazno pretvezo, ki ne drži. Če je previdnost in rigorozno postopanje pri prošnjah za sinovi na mestu, je na drugi strani pri presojanju potrebnosti in upravičenosti prošnji za družinski očetí preveč ozkosrdno stališče naravnost krivično. Naj bi se storjene krivice popravile, naj bi te opazke pomagale, ker kdor se igra z ljudstvom, sega v žerjavico.

Železničar.

Vpokojeni železničarji. Ker je delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani prejela z Dunaja seznam železničarjev, ki so prejimali dosedaj nezgodne rente, se izvrši tekom prihodnjega tedna nakazilo rent potom tukajšnjega čekovnega urada. Samo oni, ki do 1. maja še ne bi prejeli rente, naj se zglasijo pisмено ali ustmeno pri Začasni delavski zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljani, Šolski dvored 2, kresija.

Cestar.

OBČNI ZBOR.

Občni zbor cestarjev za Slovenijo se vrši v nedeljo, dne 4. maja, v Ljubljani v »Ljudskem domu« ob 1. uri popoldne.

Kapitalistična produkcija.

(Konec.)

Mojster: Ali si niso tudi drugi pridobili premoženja z lastno delavnostjo. Torej morate vsem priznati in ne smete ničesar zaseči.

Lojze: No, za svojo osebo naj si odbrže. Toda ne smelo bi preiti na njihove dediče; vso podedovalno pravico bi bilo treba sploh odpraviti; s smrtjo vsakega bi

moralo zapasti celo njegovo premoženje skupnosti.

Mojster: Veseli me, da sam uvidiš, da bi bilo zaseženje zasebne lasti blazno in nepravilno, da se torej hočeš zadovoljiti z odpravo dediških pravic. — Poglejmo torej še, kako je stvar z dediško pravico. Ali meniš, da bi skupnosti in posebno delavcem koristilo, če bi se razveljavilo dediške pravice?

Lojze: Na vsak način!

Mojster: Bomo videli. Misliva si, da je dediška pravica razveljavljena in veleindustrija K. ne bi mogel zapustiti svojega premoženja ne otrokom in ne komu drugemu. Jaz mislim, da bi bil raje brez dela udobno sedel v naslonjaču, ko si je enkrat toliko pridobil, da je lahko živel. Saj vse drugo tako ali tako pripade državi. Nadaljna posledica bi bila, da bi bilo vsled tega pri njem zaposlenih tisoč delavcev manj, da bi bilo torej tisoč delavcev, ki imajo danes svoj kruh brez kruha; dalje pa bi se sploh manj izdelovalo kakor danes. Trgovina, industrija in poljedelstvo, sploh vse gospodarsko življenje, bi bilo uničeno, ker bi nedostajalo nagibov za delo; vse narod bi bolj in bolj obubožal; imovitih ljudi sploh ne bi bilo več, temveč vse prebivalstvo bi bilo uvrščeno med proletarijat, ki bi pa bilo na dokaj slabšem stališču, kakor je današnje delavstvo.

Lojze: Ti sklepaš zelo čudno!

Mojster: Ti sklepi pa so posledica vaših čudnih načel. Kar vi socialni demokrati brbljate o kapitalistični produkciji, je sama gola sleparija.

Lojze: To je preveč! Ves delavski svet ječi pod pritiskom in premočjo kapitala in ti imenuješ to sleparijo.

Mojster: Le počasi! Ni mi v mislih, da bi tajil premoč kapitala. Priznavam popolnoma, da so delavci po večini v nad vse slabem položaju in da jim mora država pomagati z vsemi sredstvi proti premoči kapitala, bolj kot je to storila doslej. Kar pa sem označil za sleparstvo, to so vaši socialistični nauki, da le delo rodi vrednost in ne tudi kapital, da se mora zaseči vse zasebno premoženje ali pa da se mora vsaj dedna pravica odpraviti.

Lojze: Če bi bilo vse to sleparija, kako je potem mogoče, da najdejo socialistična načela vedno večjo razširjenost in da se neprenehoma množe naše vrste?

Mojster: To ti kaj lahko razjasnim. Vera v Boga in njegovih deset zapovedi se je bolj in bolj umaknila. Zato bogatini ni več mar revež in revežu ne več bogatin. Veliko nevernih bogatih veleindustrijev izkorišča in izsesava svoje delavce in naj ti tudi poginejo v bedi. Neverni delavci pa si tudi ne delajo vesti, da ne bi s pomočjo socialne revolucije vsega razbili in uničili. Za trenotek vsaj bi takrat lahko razuzdano živeli. Kaj bi potem nastalo iz človeške družbe, to jih ne briga.

Lojze: Ti si v resnici krivičen nasproti socialnim demokratom! Oni hočejo pošteno ozdraviti socialne bolezni.

Mojster: Da mnogi iz delavske mase to pošteno hočejo, to ti rad verjamem. O socialnodemokratskih voditeljih pa tega ne verjamem. — Res je, da je med delavskimi sloji velika beda. Toda pot, po kateri hoče o socialni demokrati odpomoči bedi, je povsem zgrešena. — Socialno demokratski voditelji se mi zde ko mazači iz starih dob. Ti so se vozili v razkošno opremljenih vozovih, pred katerimi so bili vpreženi štirje konji, od mesta do mesta. Hvalili in ponujali so svoja zdravila na vse pretege in gostobesedno oznanjali, da znajo čudežno zdraviti. Ljudstvo je vrelo za njimi, zakaj bilo je vedno neštevilno mnogo bolnikov. Kupovali so njihova zdravila, ker so jim za trdno obljubljali zdravja. Konec pa je bil, da so se mazači odpeljali s polnimi možnjami, bolniki pa, ki so se trumoma drvili za njimi, so si z zdravili pokvarili še to malo zdravja in izpraznili že itak prazne žepe še bolj.

Razno.

»Delavec«, socialnodemokratski tednik, se je zopet na jako neokusen način obregnil ob »Našo moč«. Vsebina našega delavskega glasila mu ne ugaja. To mu kaj radi verjamemo. Ako nasprotnik zabavlja, ne znači zmeraj, da grešimo. Zabavlja namreč zato, ker je nasprotnik. Kadar nas bo pa socialistični »Delavec« hvalil, tedaj vedite, da smo zgrešili svoj pravi cilj in ne delamo več za blaginjo našega ljudstva, pač pa za njegov pogin. Vendar pa se to ne bo nikdar zgodilo, ker bomo slejkoprej delali v našem znamenju in v tem znamenju bomo zmagali!

Ustanavljanje društev. V zadnjem času se množe slučaji, da prijavljajo ljudje ustanovitev društev po predpisih starega avstrijskega zakona o društvenem pravu z 15. novembra 1800, št. 134 drž. zak., deželni vladi za Slovenijo, dasi je ta zakon že davno razveljavljen in velja sedaj naredba Narodne vlade SHS v Ljubljani št. 134 z dne 25. novembra 1918, Uradni list št. 14. Določbe te naredbe se glase: § 2.

Društvo mora ustanovitev, pravila in sedež društva, dalje člane vodstva tekom treh dni naznaniti pristojni oblasti. Enako je naznaniti vsakokratno izpremembo teh okolištin. § 5. Pristojna oblast je okrajno glavarstvo, v mestih z lastnim statutom magistrat, (Tam, kjer je v mestu policijsko ravnateljstvo, pa to.) § 6. Vse vloge društva na proste kolka. Občinstvo se opozarja na to naredbo, da se je drži in tako izogne časovnim zamudam in nepotrebnim stroškom.

Državna posredovalnica za delo naznanja, da se je osrednji urad, kakor tudi podružnica za Ljubljano in okolico preselila s 26. aprilom v svoje nove, velike in moderno urejene prostore v Gradišču, nasproti dramskega gledališča (v Lukmannovo hišo). S tem bo posredovalnica v mnogo večji meri možno ustreči vsem interesentom. Uradne ure za stranke so od 9. do 12. ure in od 2. do 4. ure. Ob nedeljah, praznikih in ob sobotah popoldne se ne uraduje.

Državna posredovalnica za delo, podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu (od 13. 4. do 19. 4. 1919) je iskalo delo 108 moških in 61 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 85 moških in 31 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 33. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919 do 19. aprila 1919 iskalo delo 4991 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 4107 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1057. Delo iščejo pisarniške moči (213) ključavničarji, kovači, monterji, krojači, krznarji, peki, mlinarji, mesarji, mizarji, rudarji, navadni delavci, šivilje, tov. delavce, natakarice, služkinje, trgovski uslužbenci (189), v delo pa sprejme posredovalnica zidarje, poljske delavce, delavce k zidanju, mizarje, tesarje, kolarje, strugarje, maserko, šiviljo, služkinje in razne druge obrtnike.

Urednik: Anton Komlanec. — Izdajatelj: Mihael Moškerc. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Delavci in delavke,

priljubljene med svojimi sodelavci, dobe lahke posiranski zaslužek. Pojasnila dobe na ustmene in pisnene ponudbe v upravi »Slovenca«.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem 1. 1918. vlog . K 80.000.000 — rezervnega zaklada 2500.000 —

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice. — Hranilnica je pupilarno varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in postopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojevi motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo in reporeznice, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specialnega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaevalnica klobas. — Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu

Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon evrov kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.